

Østby 18.05.96

109975

Nedtegnelse over
Aage Rønningen's
opplevelser i :

Reg. "Westland" 5.SS Pz.Div."WIKING"

Reg. "Norge" 11.SS Pz.Div."NORDLAND"

Aage Rønningen deltok under felttoget i Norge, i april 1940. Han var med oppover Gudbrandsdalen, og befant seg på Dombås den 14.april, da tyske fallskjermjegere fra 1/I/Fallschirmjägerregiment 1 hoppet der. Der deltok han i angrepet mot den styrken som lå sør for Dombås den 15., men ble sammen med ca. 30 andre norske soldater tatt tilfange, og senere ført til Lindsø gård. Herfra husker han godt nordmennenes bombekasterild, som til tider var både intens og nærgående. Samtidig var han, sammen med de andre soldatene, stadig ute etter å skaffe seg våpen fra tyskerne, men ingen sjanse bød seg. Til det hadde fallskjermjegerne for god våpendisiplin. Etter frigivelsen den 19., hvor Karsten Sveen spilte en sentral rolle, var han med på tilbaketrekningen over Åndalsnes, og kapitulerte ved Holm den 2.mai.

----- " -----

Sensommeren 1942 meldte han seg frivillig med ønske om å komme til Den Norske Legion. Men han ble snart beordret til Sennheim, og reiste dit " før plommene ble modne ". Her ble han forlagt ved St.Andreas for oppsamling sammen med andre nordmenn, svensker, dansker, flamlendere og wallonere. De var da allerede tildelt Reg.3 "Westland". Deretter reiste de til Tesseldorfherheide, utenfor Klagenfurt i Østerrike, for å gjennomgå fire uker rekruttskole. En episode herfra var at to av guttene i hans tropp ikke klarte de nødvendige standpunktprøver for MG-34, noe som selvsagt hele troppen fikk svi for. Derfor tok troppen de nevnte gutter til behandling en natt etter at rosignalet var gått, og gav dem "grundig" opplæring. Han selv, som bestandig har vært våpeninteressert, kunne på denne tiden adskille og sette sammen MG-34 med bind foran øynene.

I begynnelsen av november 1942 fikk avdelingen "Marschbefehl", og den lange reisen til fronten ved Kaukasus var igang. Reisen foregikk hovedsakelig med tog, en langdryg opplevelse med mye

venting, da forsyningstogene hadde høyeste prioritet. I ett tilfelle var han bokstavelig talt ikke av toget på fire dager. På reisen kom han også over graven til sambygdingen Thor Floden, som falt høsten 1941.

Vel fremme ble han plassert i en transportavdeling, og fikk tildelt en lastebil. Avdelingen hadde ca. 60 lastebiler av forskjellige typer, og av sterkt varierende kvalitet. Poenget var dog hele tiden å passe på bilen, da kjøretøyer ofte "skiftet eier" i ubevoktede øyeblikk, overmalt og stemplet med nye feltpostnumre.

Den første feltvakten hadde han julaften 1942, i en by som het Laburskaya.

På nyåret begynte tilbaketrekningen, og han kom til Rostov i februar. Mellom Rostov og en by som het Partapsk, ca. 5 mil derfra, gikk det en veg med fire filer mot den eneste brua over Don som ikke var ødelagt. Denne brua het Grev Antunescu. Tre av filene var fulle av kjøretøyer, og på den fjerde kjørte ordonansene og annen spesialtrafikk. Parallellt med tilbaketrekningen fulgte også en strøm av sivile på hester og kameler. Disse fulgte vegen en 100-150 meter ut på sidene. Og under de stadige russiske angrepene, gikk det ofte mere ut over de sivile enn de militære, som tildels hadde beskyttelse i kjøretøyene.

Samme natten han kom til Rostov gjennomførte russerne et bombeangrep på jernbanestasjonen. Årsaken var sannsynligvis ett lager av tomme bensinfat som ventet på transport bakover, og som russerne trodde var ett bensindepot. Effekten var dog enorm p.g.a. gassen i de tomme fatene, og fatene kunne komme ganske høyt opp i luften.

Til Charkow kom han rundt påsketider i 1943. Det var fortsatt veldig kaldt, og de måtte ofte fyre opp varme under motoren på lastebilen for å tine oljen. Herfra husker han at en russer de hadde med seg, reiste nærmere 40 mil etter en kasse øl, for at de kunne få seg en fest.

I mai fikk han permisjon etter 6 mnd. ved fronten. Og fra denne tiden, som heldigvis forløp uten for store påkjenninger, er det få detaljer som virkelig har festet seg. Den ene dagen var ganske lik den andre. Ei heller husker han å ha truffet på andre nordmenn. Dog husker han at vinneren i det årets "Wiking-olympiade" kastet skafthåndgranaten 74 meter.

Hjemreisen tok over 14 dager, og den siste biten foregikk med båten "Monte Rosa" til Oslo. Han hadde fra da av 23 dagers permisjon.

Returen startet også med "Monte Rosa", dagen etter at engelskmennene hadde meldt på radioen at båten var torpedert. Karene i hans reisefølge hadde bunkret adskillig fludium via kjente i Oslo, og det var derfor en lystig gjeng som ankom jernbanestasjonen i Graz. Her gikk de i "feil" kø for viderebefordring, og dermed bar det nordover mot Norge igjen. I Kuchenmühle endte imidlertid utflukten. Da hadde reisefølgen vært etterlyst ett par dager, og hele gjengen ble satt på

militært tog tilbake til Graz. Heldigvis var "Sold"-bøkene stemplet forskriftsmessig under hele turen, og dermed unngikk de forføyninger.

Tilbake i Graz ble beordringen for bl.a. Aage Rønningen sin del endret til SS.Pz.Gren.Reg.23 "NORGE", og han kom til Sisak i gamle Jugoslavia i august. (En kamerat, Hugo Johansen, falt omtrent samtidig som han kom dit, 5.8.43). Her ble han plassert i 1/I under Hstuf Lindvig, og skulle med sin erfaring, danne stammen i det nye regimentet. Under denne tiden ble det for Aa.R. sin del mye skyting både med karabiner og maskingevær.

Så den 2. desember lastet de opp på tog, og begynte reisen til Lenia ved Leningrad, dit de kom 8-9. desember. Her ble det iverksatt stillingsarbeider med påfølgende øvelser. Han var her mye sammen med en Nic.Henriksen, hvis far vistnok var trelasthandler i Arkangelsk.

På nyåret 1944 var han så med på "Panzerbekämpfung^{sv}lehrgang", og unngikk hovedangrepet den 15. januar ved Oranienbaum. "Lehrgangen" ble selvsagt øyeblikkelig avbrutt, og de måtte komme seg frem til fronten på egenhånd snarest mulig. Her hersket lettere kaos, og først etter noen dager i kamp og tilbaketrekning, ble restene av I."Norge" sammen med endel andre omstreifere samlet i et skogholt ved Waivara. Her dannet da såkalte "Kampfgruppe Vogt" en pinsvinstilling, siden de i prinsippet var omringet. Det var da minimalt med personlig utstyr, avdelingsutstyr og mat.

Sammen med bl.a. Erling Schiøtz ledet Aa.R. en oppklaringspatrolje samme kveld de hadde gått i stilling her. De oppdaget da en enslig russer, en skarpskytter, som de prøvde å ta til fange ved å presse han opp mot egne stillinger. Dette lyktes bare delvis. De fikk han opp mot stillingene, men uheldigvis oppfattet ikke vakten her situasjonen, og russeren ble skutt umiddelbart.

Tidlig neste morgen startet utbruddet. Og denne marsjen, som tok hele dagen, huskes av alle som var med på den. I en lang rekke, med sårede kamerater i akkjaer, avviste avdelingen alle russiske tilnærminger. Han husker godt bat.lege Børresens innsats under marsjen, og det ble ikke "gjenglemte" så mye som en enkeltmannspakke. Sent på ettermiddagen fikk de kontakt med en hæravdeling, i nærheten av en landsby, som på dette tidspunktet var satt i brann. Røyken fra denne landsbyen dannet godt skjul under den siste delen av marsjen. Under beskyttelse av hæravdelingen fikk de mat og ett par timer søvn, før det bar videre vestover mot Jamburg og Narwa. Aage Rønningen ble her tildelt E.K.II.

Denne totalt åtte dager lange tilbakemarsjen, i lite og slitt utstyr, resulterte i at mange fikk tildels alvorlige forfrysninger. Så også for Aa.R., som havnet på lasarett. Etter rekonvalesensen fikk han en ukes "Erholung" i Berlin. Denne tilbrakte han mye sammen med en kamerat fra Hamburg. En Feldwebel Gasmann, hvis familie drev et "Pelzhaus".

Her var de bl.a. på et foredrag om "Die Bamberger Reiter". Visstnok ett kunstnerisk mesterverk fra byen Bamberg i Bayern.

Via Graz bar det så tilbake til fronten, og direkte inn i kampene omkring Kinderheimhöhe, Grenadierhöhe og Höhe 69,9. Hit kom han omtrent samtidig som hans bror Olai Rønningen falt ved Riga (4.8.1944). Olai Rønningen hadde Bad Tölz, og fungerte som kompanisjef i Reg."Narwa", ett estlandsk regiment som tilhørte "Wiking".

Som sagt bar det rett i kamp, og han var med på å hente ut noen estlendere som var avskåret. Dette gikk bra, og de trakk seg ut til en av de ovennevnte høyder. Han husker ikke hvilken, men de overnattet i såkalte "Fuchsbau".

Neste natt var han med på et motangrep mot russerne. Himmelen var full av magnesiumslys, og tunge artilleridueller utspant seg. Han gikk da spiss i avdelingen, og ved første kontakt med russerne, ble det kastet en håndgranat mot dem. Denne tok han så å si i luften for å returnere den umiddelbart, sikker på at det da gikk galt. Granaten eksploderte over de russiske stillingene, samtidig som angrepet ble satt igang. Ved hjelp av flammekastere rensket de skyttergravene, og russerne trakk seg ut.

Han fant så ut at han ville tilbringe natten i et granatkrater ved siden av en av skyttergravene. Området ble bombardert kraftig natten igjennom, og i grålysningen angrep russerne på nytt under et røykteppe. Han fikk da se to russere nærme seg, og skjøt den ene straks. Den andre skjøt tilbake, og Aa.R. ble truffet i hodet over det høyre øret.

Øyeblikkelig følte han at han svedde flere hundre meter over kamplassen, samtidig som han så alt sammen i fugleperspektiv. Da kom han til å tenke på følgende sitat fra bibelen: " Når du vandrer i dødskyggens dal, da frykter du intet ondt." Etterpå har Aa.R. vært overbevist om at "dødskyggens dal" alltid vil være opplyst av magnesiumslys.

Så husket han ikke mer før han hørte noen som ropte: "Lebst du noch!?". Da sto solen høyt på himmelen, og med hjelp kom han seg over kanten og ned i skyttergraven igjen. Derfra måtte han selv krype og åle seg tilbake den samme veg som de kom kvelden før. Gjennom ødelagte graver og over likene av russerne de hadde tatt med flammekasterne. Detaljene omkring dette husker han ennå.

Heldigvis traff han en annen, som var skadet i beinet. Og med felles anstrengelser kom de seg til "Verbandplatz". Uten denne hjelpen hadde historien om Aa.R. sannsynligvis blitt anderledes.

Om kvelden ble de fraktet med lastebil til "Hauptverbandplatz", og her ble skaden for første gang ordentlig behandlet. Videre ble han så fraktet til feltsykehus "Nederland".

Skaden var dog så alvorlig at han måtte fraktes videre, og via Reval ble han fraktet med hospitalskip til Rugen. Deretter med militært tog til Bayern, og tilslutt med sivilt tog til

Regensburg og sykehuset "Die Barmherzigen Brüdern".

Dette var et spesialsykehus for hodeskader, og hadde på denne tiden syv hundre pasienter.

Først da ble skaden virkelig tatt under behandling. Han husker det var to munkere som sto for behandlingen, og da de fjernet bandasjen, rant det værk og puss ned over nakken og skulderen. Såret i kraniet var 15 cm langt og 5 cm bredt, med mange frakturer. Og det var mulig å se direkte inn på selve hjernen, men utrolig flaks hadde ikke punktert selve hjernebarken.

Med god behandling leget skaden seg raskt, og noen måneder senere reiste han til Norge på permisjon, som varte frem til mars 1945.

Tilbake over "Westerweg" og Hamburg. Her opplevde han et alliert bombeangrep, og han kom til Wien den natten Dresden så å si ble utslettet.

Etter å ha sett realiteten i øynene, "ordnet" han å flere med hjemreise. Men de ble stoppet i en av de mange veisperringene på denne tiden, og fratatt "Sold"-bøkene. Umiddelbart plassert på en lastebil, og fraktet til et regiment (Reg.7?) som skulle stoppe russerne på Balkan. Fremme i Marburg ble de satt på et tog, som likevel gikk vestover, og de passerte den østerriksk/jugoslaviske grensen ved en by som het Gnass(?). De var da stuert sammen i kuvogner med MG'er plassert i døråpningene, og på flatvogner hadde de lastet på tre TIGER-panservogner.

Inne i Jugoslavia ble toget stanset i en sperring som dannet bakhold for partisaner. Men godt forspent med ammunisjon som de var, gikk det med ca 5 millioner skudd iløpet av en halvtime. Det var den værste ildstormen han noensinne opplevde. Med Tigerne skjøt de seg gjennom sperringen, og kom omsider frem til Klagenfurt.

Ved radiomasten i Klagenfurt hadde de oppstilling, la ned våpnene, og fåretok en ærefull overgivelse til engelskmennene.

De ble så fraktet til en fangeleir ved Rimini i Italia. Der ble de over sommeren, og hadde det fint m.h.t. forpleining og boforhold.

Ble så fraktet til Inn i Tyskland. Her var det varmt, og fire medfanger druknet i en nærliggende elv under bading, da vannet var iskaldt.

Via Eindhoven i Nederland bar det hjem til Norge, hvor han kom sent på høsten 1945.

Aage Rønningen ble dømt til 3 års fengsel. Men de glemte visstnok å fradømme han borgerlige rettigheter og stemmeretten.